

КУЛЬТУРА

Марія
Приймаченко

Фантастичний світ Марії

Казкові звірі, часто з людськими рисами, птахи-квіти заселяють фантастичний світ творів Марії Приймаченко (Примаченко). Народилась художниця, представниця стилю «наївного мистецтва» або як його ще називають – примітивізму, 12 січня 110 років тому на Київщині. І за свої майже 90 років далі Києва та рідного села Болотня не виїжджала. Звідки ж взяли на її картинах фантастичні тварини: плямистий і зелений слон, чорний звір, гороховий звір, казкова пташка – павич та багато інших?

Приймаченко чи Примаченко?

Пов'язано це було головним чином із родиною. Адже родичі майбутньої художниці були творчо обдарованими людьми. Бабуся фарбувала і розписувала писанки. Батько, Оксентій Григорович, бондарював, був теслею-віртуозом, майстром-різьбярем. Мати, Параска Василівна – визнана майстриня вишивання. Від неї і перейняла Марія вміння створювати царів-

чи Примаченко? Приймаченко, — без вагань відповіла вона. — Приймаченки ми, з приймаків. Батька мого Оксентія Григоровича дід з бабою у примаки взяли, всиновили. А записали потім по-руськом. Спортили». Тож художниця і сама не мала одностайної думки щодо правильного варіанту власного прізвища. Все залежало від її настрою.

тий глей. Набрала його в пелену і розмалювала нашу хату...». Так на стінах домівки «розквітли» сині квіти. Сусідський хлопчик був вражений красою малюнків і не хотів йти додому, поки не отримає квітку. Сусіди запрошували дівчинку розписувати їхні оселі. Подивитися на ці малюнки приїздили з навколишніх сіл. Так розпочався її творчий шлях... у вісім років.

А справжнє визнання прийшло у 1936 р., коли вперше у Києві на Всеукраїнській виставці народного мистецтва експонувались її малюнки — «Звірі з Болотні». Художниці присуджено диплом I-го ступеня. Саме тоді Приймаченко запрошують до експериментальних майстерень при Київському музеї українського мистецтва. В цей час вона малює, вишиває, захоплюється керамікою. Зокрема, створює серію картин: «Бичок на прогулянці», «Синій лев», «Рябий звір», «Осел», «Баран», «Червоні ягідки», «Мавпи танцюють», «Два папуги» тощо. Світ образів робіт Марії Приймаченко, дійсно, фантастичний. В його основі лежать народні легенди, казки й оповідання.

Цікаво, що малювала звірів Приймаченко виключено з власної фантазії. Ще коли Марія навчалась в Києві у 1930-х роках, колеги порадили їй не ходити до зоопарку, щоб не «спотворювати буйну уяву». Справжніх екзотичних звірів художниця вперше побачила набагато пізніше, у цирку.

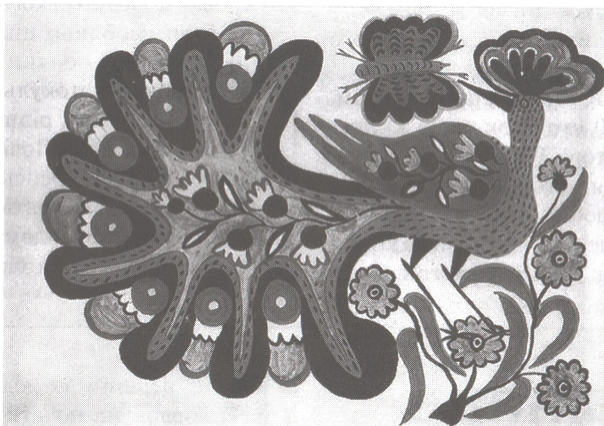
...карська басиліва — визнана майстриня вишивання. Від неї і перейняла Марія вміння створювати чарівний, український орнамент, незвичних тварин із народних казок.

Свої картини художниця завжди підписувала — Примаченко або просто «М.П.». Однак, вважається, що це зросійщений варіант прізвища. В усіх державних нагородах вона зазначена як Приймаченко. За однією із версій прізвище художниці походить від слова «приймак». Сама ж Марія, нібито, стверджувала, що в їх селі здавна казали не «приймак», а «примак», тому і має бути Примаченко. На цій же позиції стоїть і дослідник Микола Жулинський. Але також є думка, що використовувати «більш російський» варіант художниця почала лише у 1937 р., після успіху на кількох великих виставках — повернулася додому і почала підписуватися «по-городському». Український режисер Леся Танюк пригадував якось свою розмову з художницею: «То ви, Маріє Оксентіївно, Приймаченко

▲ Соняшник та горох (1962).

залежало від її настрою.

▲ Казкова птиця — павич (1936).

Творчість як порятунок

У семирічному віці дівчинка захворіла. Діагноз — поліомієліт (Polio, Heine-Medina — ред.). В результаті, одна нога покривилася і стала коротшою. На все життя вона залишилася інвалідкою і пересувалася на милицях. Не кожен зміг би змиритись з таким «вироком». Однак, Марія не пала духом. Порятунком стали фантазія та талант. Розрадою — яскравий, фантастичний світ її картин.

Найперше з'являються незвичні квіти та казкові звірі на стінах власної хати. «Починалося все це так, — згадувала художниця. — Якось біля хати, над річкою на завітчаному лузі пасла я гусей. На піску малювала різні квіти, побачені мною. А потім помітила синюва-

▲ Дві синички (1986).

▲ Візерунок фінської компанії Marimekko.

Джерело: istpravda.com.ua

Скандали та плагіат

Марія Приймаченко жила дуже скромно. Майже бідувала. Свої картини ніколи не продавала, лише дарувала. Зараз її роботи користуються великим попитом. За ними полюють колекціонери. І не завжди чесно та відкрито. Так, 2006 року її будинок, у якому жив син художниці Федір, пограбували. Винесли понад 70 картин, кожна вартістю до 10 тисяч доларів. Деякі правоохоронним органам вдалося повернути, частина ж вважається втраченою і ймовірніше за все перепродається на чорному ринку.

2009 р. був визнаний роком Марії Приймаченко. Однак, за словами родичів художниці, в Україні більшість заходів, присвячених її пам'яті, відбувалися з порушенням авторських прав. Крім того, популярним зараз стало використання репродукцій картин на календарях, сумках, одязі без дозволу родини Приймаченко.

Також при організації і проведенні дитячого «Євробачення-2009», Національна телерадіокомпанія України використовувала в оформленні твори художниці без узгодження авторських прав. Родина Приймаченко подала до суду. В результаті тривалих переговорів сторони уклали мирову угоду, однією з умов якої є визнання Першим національним факту порушення авторських прав на використання творів художниці.

У 2013 р. розгорівся новий скандал. Фінська компанія «Marimekko», яка виробляє одяг і товари для дому, визнала, що один з її візерунків на одязі майже повністю ідентичний картині Марії Приймаченко 1963-го року «Щур у дорозі». Однак на цьому скандал не вичерпався. Фінський авіаперевізник FinnAir, в рамках співпраці з Marimekko, наніс цей малюнок («Metsanvaki» — «лісовий народ») на свої Аеробуси-330, які літають до Нью-Йорка і на Далекий Схід. Після повідомлення про плагіат авіакомпанія пообіцяла прибрати зображення.

Якби там не було, ім'я Марії Приймаченко та її фантастичний світ, що оживає в роботах художниці, відомі не лише на Батьківщині, а й далеко за кордоном. Вона створила понад 800 картин, близько 600 з них зберігаються в Київському музеї українського народного декоративного мистецтва. ■

Олена ГУМЕНЮК

Фото з: ukrmystetstvo.blogspot.com